

Volnočasové aktivity v Bojkovicích se zaměřením na folklorní soubory

Eliška Valášková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eliška Valášková**
Osobní číslo: **H12130**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Volnočasové aktivity v Bojkovicích se zaměřením na folklorní soubory**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti volného času a folkloru.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠKVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.

Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-266-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **9. prosince 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 9. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.3.2016

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomová, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisk, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdaním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odjíždí-li autor takového díla udělu svolení bez účelného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady obyčejného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užívat či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z vydělků jin donatěného v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přiblížně k výši vydělků donatěného školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je orientována na speciální odnož zájmové činnosti, která se zabývá působením folklorních souborů. Teoretická část práce rozebírá pojem volný čas a jeho funkce, také faktory a vlivy, které volný čas mohou ovlivnit. Najdeme zde kapitulu věnující se školní a mimoškolní výchově a v neposlední řadě se dozvíme také něco o folklóru na Bojkovicku. Empirická část práce se pak zaměřuje na kvalitativní výzkum, který je utvořen pomocí rozhovoru. Cílem je zjistit, jak folklórní soubor své členy ovlivňuje a co je motivuje v souboru setrvat.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, rodina, vrstevníci, zájmová činnost, folklór, folklórní soubor.

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on a special part of a leisure activity, which is the existence of folklore ensembles. The theoretical part of the thesis discusses the concept of leisure time and its functions, including factors and influences that may affect leisure time. There is a section dedicated to the education in school and out of school and also a chapter about folklore in the area of Bojkovice. The empirical part of the thesis is focused on a qualitative research that is done by interviewing participants. The participants answer questions that will help to find out how they are influenced by the folklore ensemble and what is their motivation to be a part of the ensemble.

Keywords: free-time, free-time activities, family, peers, leisure activities, folklore, folk group.

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí své bakalářské práce za její cenné rady a odborné vedení.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VOLNÝ ČAS A JEHO VYMEZENÍ	11
1.1 FUNKCE VOLNÉHO ČASU	13
1.2 VOLNÝ ČAS A ŽIVOTNÍ STYL.....	15
2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	17
2.1 RODINA	17
2.2 VRSTEVNICKÁ SKUPINA	18
2.3 PEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI	19
2.4 MÉDIA.....	19
2.5 PROSTŘEDÍ A FINANCE.....	20
3 MIMOŠKOLNÍ VÝCHOVA A JEJÍ FUNKCE	21
3.1 ŠKOLNÍ A MIMOŠKOLNÍ ZAŘÍZENÍ	22
3.1.1 Dům dětí a mládeže.....	22
3.1.2 Základní umělecká škola.....	22
3.1.3 Sportovní klub.....	23
4 FOLKLOR	24
4.1 DĚLENÍ FOLKLORNÍCH SOUBORŮ.....	26
5 ČINNOST FOLKLORNÍCH SOUBORŮ V BOJKOVICÍCH	28
5.1 FS SVĚTLOVAN, JEHO HISTORIE A SOUČASNOST	28
5.2 MFS SVĚTLOVÁNEK, HISTORIE A SOUČASNOST.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	31
6.1 CÍL VÝZKUMU	31
6.1.1 Výzkumný vzorek	31
6.1.2 Metodika výzkumu.....	31
6.2 VÝZKUMNÝ POSTUP	32
6.3 ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMNÝCH DAT	32
6.4 SEZNÁMENÍ S RESPONDENTY	33
6.5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	34
6.5.1 Jak chápu folklor	34
6.5.2 Jak to začalo	35
6.5.3 Co si cením a co mě motivuje	35
6.5.4 Čím mě obohacuje a co mi bere.....	36
6.5.5 Pohledy nezainteresovaných	37
7 SHRUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	39
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

V současné době existuje mnoho způsobů, jak trávit svůj volný čas. Folklorní soubory jsou jednou z mnoha možností. Folklorní soubory nenajdeme v každém městě, najdeme je ale většinou v obcích nebo menších městech, kde se tradice běžně dodržují. Dnes se bere členství ve folklorním souboru jako možnost si zatancovat, zazpívat anebo dodržovat tradice, které známe všichni. Například fašank, jinak řečeno Masopust, Velikonoce, a jiné.

Folklór nás provází od nepaměti. Existuje spousta věcí a pojmů, které si pod tímto jedním slovem můžeme představit a každý si asi představí něco jiného. Na Bojkovicku si folklór drží jakousi tradici už několik desítek let. Alespoň podle dochovaných záznamů. Vznikly zde 2 hlavní soubory, které zpracovávají oblast Bojkovicka a blízkého okolí a tyto soubory si vychovávají své členy v podstatě od malička.

Toto téma je nesmírně zajímavá oblast zkoumání. Jednak proto, že způsoby využívání volného času by měly zajímat každého. Už z toho důvodu, aby měl na výběr, čemu by se chtěl věnovat, anebo aby měl možnost vylepšit prostředky ke správně zvolenému trávení volného času. Tato práce by ráda byla prostředek k zjištění, zda členství ovlivňuje členy určitého folklorního souboru a také jak zde funguje motivace členů soubor navštěvovat.

Na výzkum k této práci bude použit kvalitativní výzkum, jehož úkolem je zjistit obecný názor člověka navštěvující folklorní soubor v oblasti Bojkovic a také, čím byli členové souboru ovlivněni při nástupu do souboru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS A JEHO VYMEZENÍ

Volný čas byl nesčetněkrát popsán a vymezen mnoha autory. Často se definice od sebe liší hravými slovy nebo jiným seskupením či přestavěním vět. Volný čas ve zkratce znamená to, že si člověk sám rozhodne, jaké činnosti bude provozovat. Sám si vybere činnosti, které jsou mu blízké nebo vyzkouší nové možnosti, o kterých někde slyšel či se o nich dočetl. Kouzlo ve výběru trávení volného času je takové, že do něj člověk vstupuje dobrovolně. Tedy nikdo nikoho do ničeho nenutí. Volba je na každém.

Volný čas jsou možnosti a doba, které zůstanou po doděláním veškerých pracovních i nepracovních povinností, které máme. V tento čas se můžeme věnovat činnostem, které nám přinášejí pocit naplnění, radosti a nějakým způsobem nás uspokojují a poskytují příjemné zážitky. Je to také doba určená k reprodukci sil.¹

Každý je individuum a tedy si pod spojením volný čas může představit něco naprosto odlišného. Co je pro jednoho způsob trávení volného času, může jiný brát jako povinnost – tedy přesně naopak. Někdo bere jako trávení volného času manuální práci, protože se mu u toho dobře relaxuje. Někdo pouze odpočívá a někdo například trénuje v posilovně, protože je to něco, s čím se sžil.

Je jasné, že dnešní děti a mládež mají mnohem více možností při výběru aktivit ve volném čase než třeba před deseti lety. Přitom je to poměrně krátká doba - takových deset let. Naši rodiče trávili svůj volný čas úplně jinak, než jsme ho trávili my a ještě úplně jinak ho budou trávit naši potomci a potomci našich potomků. Stále má ale v každé době volný čas něco společného, i když je tráven odlišnými způsoby.

„Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmová činnost, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebe-obsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto

¹ PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. s. 274. ISBN 80-7178-579-2.

činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. Ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla. Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže (podle Úmluvy o právech dítěte je dítětem jedinec mladší 18 let a mládeží je u nás označována věková skupina 18 –26 let) je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy."²

Podle Pávkové můžeme volný čas chápat jako „opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“³

„Volný čas (angl. leisure time, franc. le loisir) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností – to je tzv. zbytková, reziduální teorie volného času, rozšířená zejména v německé literatuře (něm. Resttheorie).“⁴

„Volný čas chápeme nejen jako prostor pro odpočinek a zábavu, ale také jako prostor pro lidský rozvoj. Vzdělávací práce v něm má mít prožitkový a činnostní charakter. V popředí má být praktická vzdělávací aktivita, posilování aplikace získaných vědomostí v praktické činnosti. Volný čas nelze chápat jen jako učební pole pro stabilizaci výkonu povolání, aleje v něm potřebné provádět nácvik životních rolí.“⁵

V některých knihách je možno nalézt jiné pojetí volného času. Nejčastěji rozřazení volného času na dva protipóly, a to:

- Negativní pojem – kdy volný čas znamená zbývající dobu celkového denního průběhu, která zůstává po domácích povinnostech a po uspokojení základních fyziologických potřeb.

² VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-187-5. s. 36.

³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8711-6. s. 13.

⁴ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5. s. 13.

⁵ KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

- Pozitivní pojem – kdy je volný čas charakterizován jako disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat svobodu. Je také dobou, v níž se jedinec může nezávisle na jakýchkoli povinnostech svobodně realizovat a dělat to, k čemu jej nikdo nenutí a k čemu též není podvědomě nucen.

Ve výše zmíněných příkladech si můžeme všimnout, že každý autor vnímá pojem volný čas trochu jinak. Hlavní ale je, že je to čas, o kterém rozhoduje člověk sám.

1.1 Funkce volného času

Všechno, co děláme, má nějakou funkci. Každý si dovede představit, že když byl menší, měl nějaké záliby, navštěvoval různé kroužky a dělal určité zájmové činnosti. Tyto činnosti se v dospělých jedincích nějak odrážejí. Pro lepší pochopení uvedu příklad. Jistá mladá slečna byla na základní škole skvělá atletka a rodiče ji v tom, co ji bavilo, velmi podporovali. Chodila do prestižní sportovní školy a dnes objíždí svět a vyhrává medaile. Neustále trénuje a zasvětila tomu život.

Jiný mladík je velký hudebník. Chodil se učit hrát na klarinet, na kytaru a na klavír. Komunita lidí, kterou navštěvoval v zápalu naučit se na tyto nástroje, si ho vychovala a dnes má svou kapelu, která je úspěšná. Trávení volného času nás tedy ovlivňuje v mnoha směrech.

Bezpochyby můžeme tvrdit, že ve vztahu k jedinci plní volný čas především relaxační funkci a také funkci progresivní. Člověk se každou novou činností vzdělává a učí novým schopnostem a dovednostem. Jinak tráví čas senioři, jinak dospělí a jinak děti. Dovolím si ale tvrdit, že v žádném jiném životním období není člověk schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a mládí.

Problematikou funkcí volného času se zabývá mnoho autorů. Například Hradečná stanovila tři základní funkce volného času, které by podle ní měly být naplněny. Jde o zábavu, protože ta úzce souvisí s uspokojováním potřeb, dále jde o odpočinek, který Hradečná zmiňuje proto, že při něm člověk renovuje své síly a duševně i fyzicky se člověk

uvolňuje a nakonec jde o vlastní rozvoj osobnosti člověka, protože se tak osvobozuje od automatických činností a zažitých vzorců.⁶

Hofbauer se naklání svým pohledem na hlavní funkce volného času k Hradečné a taktéž je rozděluje na tři základní funkce. Jednou z nich je odpočinek, při kterém člověk regeneruje pracovní síly, následuje zábava, při které se zase regenerují duševní síly a nakonec rozvoj osobnosti, při kterém člověk participuje na vytváření kultury.⁷

Děti mají relativně hodně volného času. Společnost by měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Historické zkušenosti i zkušenosti ze zahraničí potvrzují, že prevence je ve výchově účinnější a také podstatně levnější než náprava chyb a převýchova. A právě kvalitní výchova dětí ve volném čase má významný preventivní význam.⁸

Němec uvádí, že pedagogické ovlivňování volného času a především výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování je významnou oblastí výchovného působení. Poskytuje tak příležitost vést jedince k vhodnému využívání volného času, formovat jeho zájmy, uspokojovat a kultivovat lidské potřeby, rozvíjet specifické schopnosti a žádané vlastnosti osobnosti. Způsob odpočinku, zábavy a rekreace ovlivňuje psychohygienu jedince, jak můžeme pozorovat na studijních a pracovních výkonech člověka.⁹

Dospívající potřebují poznávat svět, orientovat se v něm i zasahovat do jeho dění. Zajímají se o vše možné, neví, co by udělali dříve a chtějí se vše vyzkoušet. Hledají takové činnosti, které odpovídají jejich předpokladům, v nichž by vynikli a dosáhli uspokojení. Podněcování a usměrňování jejich zájmové činnosti tvoří předpoklad pro budoucí profesionální orientaci. Zájem o sport a tělesnou výchovu jev dospívání významný pro formování osobnosti jak v oblasti volní a citové, tak intelektuální. Aktivní účastí na zájmové činnosti se děti a mládež učí plánovat činnosti a řešit vzniklé problémy. Vytváří si dovednosti vytyčit si cíl, promýšlet cesty k jeho dosahování, postupovat podle předem stanoveného plánu, překonávat překážky a objektivně hodnotit výsledky vlastní činnosti.¹⁰

⁶ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6. s. 29

⁷HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5. s. 13

⁸PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6. s. 14

⁹NĚMEC, Jiří. *Od prožívání k požitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido, 2002. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-006-9. s. 21.

¹⁰NĚMEC, Jiří. *Od prožívání k požitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido, 2002. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-006-9. s. 21.

Funkce volného času rozdělil i Horst. W. Opaschowski (in Hofbauer, 2004), a to takto:

- Rekreační – oddech, regenerace, zotavování.
- Komunikační – vznik interpersonálních kontaktů, vztahů.
- Integrační – vrůstání do společenských struktur.
- Kompenzační – odstranění zklamání, uspokojení potřeb.
- Výchovná a vzdělávací – školní i mimoškolní výchova.
- Kontemplační – hledání smyslu života, životních hodnot.
- Participační – spoluúčast na vývoji společnosti.
- Enkulturační – vlastní kulturní rozvoj.

1.2 Volný čas a životní styl

Životní styl s volným časem velmi úzce souvisí. Často životní styl ovlivňuje činnosti a způsob trávení volného času. Pod pojem životní styl spadá mnoho věcí, můžeme ale vyzdvihnout například chápání životních hodnot, jednání jedinců a jejich vztahy s okolím, vědomí norem nebo uspořádání činností. Je to styl, jaký jedinec přijal za svůj, jakým žije.

Ve Velkém sociologickém slovníku je uvedeno, že životní styl v sobě zahrnuje životní zvyky a akceptované normy, které nalézají svůj výraz v interakci, hmotném či věcném prostředí, prostorovém chování a celkové stylizaci. Součástí tohoto pojmu jsou i hodnoty a zájmy individua, skupiny či celé společnosti.¹¹

Souvislost mezi těmito dvěma pojmy nelze přehlédnout. Jak je již výše zmíněno, pod tento pojem se zahrnuje i hodnotová orientace člověka. Ta se ukazuje v jeho chování a výběrem způsobu žití.

Nakládání jedince se svým volným časem lze hodnotit také podle jeho aktivity a toho, jak moc je ochotný pro uskutečnění svých plánů udělat či obětovat. Mnohdy se setkáváme s variantou, že se lidé neumí nebo nechtějí sami zabavit, je pro ně pohodlnější se nechat zabavit někým nebo něčím jiným. Typickým příkladem je pasivní forma sportu. Jedinec

¹¹ LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.

zapne televizi a kouká na sportovní utkání. Mohl by si na toto utkání koupit lístky a jít se podívat osobně pro lepší zážitek, ale to je příliš moc práce. Být doma je pohodlnější a bez práce.

Pro lepší chápání uvedu jiný příklad. Člověk, který má sen koupit si nové neojeté auto, si na to vydělává sám. Má dvě práce a do toho ještě jednu brigádu jako výpomoc v kuchyni, když mu zrovna nevychází směny. Usilovně pracuje, aby si svůj sen splnil. U obou těchto příkladů vidíme odlišnou míru aktivity při snaze dosáhnout svých cílů.

2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Volný čas chápeme jako čas, u kterého si sami ovládáme. Rozhodujeme, jakým způsobem jej využijeme. Je několik způsobů trávení volného času a také několik faktorů, které jej ovlivňují. Vágnerová ve své knize předkládá, že nejdůležitějšími skupinami při rozvoji dítěte jsou rodina, škola a vrstevnická skupina.¹²

Dnešní doba je velmi hektická a uspěchaná, což se projevuje hlavně ve fungování společnosti a tedy i výběru aktivit, které ve svém životě lidé upřednostňují.

Přitom hlavně společnost by měla apelovat na to, jak mládež svůj čas využívá. Jak víme, vhodné využití volného času nebo žádoucí zájmová činnost mohou být významnou prevencí před nežádoucími jevy v chování jedince.

Volný čas také podporuje mnohostranný rozkvět osobnosti u dětí. Rozvíjí vědomosti a zručnost, schopnost jedince se aklimatizovat v novém prostředí - tedy má vliv na socializaci jedince a velmi často také působí na pohyblivou stránku dítěte (sporty, tanec, divadlo, ...). Také podporuje psychické vlastnosti - samostatnost, cílevědomost.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují volný čas je rodina. Je to primární sociální skupina, ke které má jedinec citové vazby a která mu předává zásadní stavební kameny při formování jeho osobnosti. Výše je zmíněno, že dnešní doba je uspěchaná. Odráží se to i ve fungování rodin. Většinou totiž rodiče nemají na své děti potřebné kapacity. Stává se to buď pro jejich velkou pracovní vytíženost anebo pro konzumní způsob života, kdy na děti už pak nezbyvá tolik prostoru.

2.1 Rodina

Rodina má ze všech ovlivňujících faktorů ten největší vliv. Rodina od té doby, co dítě přijde na svět, formuje jeho osobnost a dává mu základní stavební kameny. Utváří jakýsi žebříček hodnot. Velmi často je matka nebo otec pro dítě vzorem a děti ani neví, že napodobují své rodiče. Rodina je tedy hlavním tvůrcem volného času dítěte, protože o něm většinou rozhoduje a volný čas mu organizuje. Velmi často rodiče vybírají členům aktivity, kroužky a celkově zájmové činnosti.

¹² VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.

Podle Pávkové existují fakta, která ovlivňují vztah k volnému času. Je to typ rodiny, ve které se dítě vyskytuje, způsob rodinného soužití, věk rodičů i dětí, zda je to rodina malá či velká, otevřená či uzavřená, atd. Také je důležité, jaké zájmy mají rodiče, jaká je míra tolerance mezi nimi a kolik finančních prostředků jsou ochotni věnovat nejen na zájmové činnosti svých dětí, ale i celé rodiny.¹³

V úvodu této kapitoly bylo zmíněno, že se vyskytují rodiny, ve kterých není tolik časových prostředků pro využívání volného času s dětmi. Často se nejedná ani o čas, ale o to, že dospělí neví, jak pozitivně působit na mládež v rámci volného času a také jsou rodiny, ve kterých se volný čas nijak neřeší. Využívají jej spíše pasivně - často u nezaměstnaných rodičů. Někteří rodiče zase neposlouchají své potomky a neakceptují jejich žádosti nebo zájmy.

2.2 Vrstevnická skupina

První vrstevnické skupiny se objevují už v útlém mládí jedince - školka, později škola, kde se žáci socializují do odlišných skupin mezi spolužáky. Dochází zde ke vzniku a udržování mezilidských vztahů ve vztahu k náplni volného času. Vztahy udržují většinou jedinci, kteří mají společné záliby.

Vrstevnická skupina působí na jedince převážně v období adolescence. Poměrně často je totiž chápána jako něco více - např. subkultura. Tyto skupiny mají velmi významný podíl na tom, jak jejich příslušníci zachází s volným časem. Takové členství má zásadní podíl na vývoji jedince.

Objevují se některé extremistické skupiny, které mohou zapříčinit výskyt sociálně patologických jevů. Často jde o delikventy či drogově závislé, sekty, apod.

Čačka konstatuje, že na adolescenty mnohdy velmi působí názory svých vrstevníků hlavně podle toho, jaké místo ve skupině si člen osvojí. Člen skupiny se od ostatních členů nechce nijak diferencovat, bojí se odlišení a postoje ostatních ve skupině jsou pro něj klíčové a názory jiných autorit - např. rodičů či učitelů, nebere v potaz.

¹³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

„Teoreticky je „skupinou“ míněn útvar „dvou a více lidí, setrvávajících v kontaktu alespoň tak dlouho, až mezi nimi vznikne „koheze“ (pocit „my“), majících vzájemně vymezené role a pozice a podřizujících se společným hodnotám, normám a cílům.“¹⁴

2.3 Pedagogičtí pracovníci

Pedagogičtí pracovníci mají také částečně vliv na volnočasové aktivity dětí a mládeže. V dnešní době už možná ne tolik jako dříve, ale přesto zde nějaký vliv působí.

Působnost vlivu pedagogického pracovníka stojí převážně na osobnosti pedagoga a činnosti, kterou koná. V souvislosti s tím jsou stěžejní jeho kompetence při práci s mládeží a také jeho zapálení pro danou činnost a schopnost motivovat ostatní.

Pedagog by při činnosti, kterou vykonává měl být důkladně odborně proškolen, stejně tak by měl mít praktické zkušenosti a činnost by měl tedy celkově velmi dobře ovládat.

Mladé lidi, potažmo i děti, je třeba motivovat k daným činnostem a probouzet v nich zájem k určité aktivitě. Uvedu příklad pro lepší pochopení.

Na Bojkovicku funguje folklórní soubor, který založila učitelka prvního stupně na základní škole. Později bylo jednou z variant náboru dětí do souboru naslouchání hudebnímu sluchu, rytmu a zpěvu dětí při pravidelných hodinách vyučování - přesněji hodin hudební výchovy. Učitelka vzbudila v dětech zájem - ne všech samozřejmě, ale v několika případech ano a tyto děti navštěvují folklórní soubor dodnes, protože mají motivaci a vidí zápal paní učitelky. Ona sama působí od svého mládí ve folklórním souboru a rozhodla se tuto tradici předat ostatním.

2.4 Média

V současnosti jsou všichni ovlivněni médii. Pomalu se upouští od tiskovin a daleko častěji se sáhá po počítači, mobilu či tabletu, aby se zjistily aktuální informace a jiné dění. Je to jednodušší a prakticky bez námahy.

Nicméně do kategorie hromadně sdělovacích prostředků se zařazuje také televize rozhlas nebo film, rádio, časopisy, noviny, bulvární plátky, apod.

¹⁴ ČAČKA, Otto. Psychologie dítěte. 2. vyd. Tišnov: Sursum, 1996. ISBN 80-85799-03-0. s. 51.

Každé z těchto médií nabízí seznam svých produktů, které mají za svou cílovou skupinu děti a mládež.

Média také z velké části ovlivňují naši soustředěnost. Dnešní mládež není schopná udržet pozornost delší čas. Rozptylují ji mobilní telefony a veškeré aplikace, které mobil obsahuje. Používání mobilního telefonu je pro mládež a i některé dospělé denní rutinou. Působení těchto médií může na vývoj osobnosti účinkovat jak pozitivně, tak negativně. Existuje mnoho publikací zaměřujících se na tuto problematiku.

Děti a mládež svůj čas často využívají i tak, že hrají počítačové hry (často neúměrně ke svému věku), žijí svůj život prostřednictvím sociálních sítí nebo tráví svůj volný čas u televize. Jejich angažovanost je pak vystřídána pasivním pozorováním bez jakéhokoliv zážitku.

Příklad: Dnes je velkým fenoménem zaznamenávat si média pomocí telefonů/tabletů. Nejčastěji je tak u koncertů. Mládež si pak neužívá ten koncert, ten moment, za který si zaplatila a ze kterého by měla mít extra zážitek, nýbrž sledují koncert přes mobil a koncert natáčejí.

2.5 Prostředí a finance

Prostředí, kde se jedinec nachází, ovlivňuje z velké části způsob trávení volného času. Stejně tak i finance. Řadíme sem hlavně domov, školu, různé organizace, které jedinec navštěvuje.

Jiné možnosti má mládež na vesnici a jiné má ve městech. Ve městech je těch možností více, jsou tam větší sportovní centra, hřiště, také je zde rozmanitost kulturních akcí. Divadlo, kino, koncerty, apod.

Na vesnicích toto bývá ve velmi omezené míře. Když chce jedinec zažít nějakou kulturu, většinou se musí dopravit do jiného blízkého města, které nabízí větší možnosti. V některých vesnicích nebo menších městech to často funguje tak, že města podporují zájmy mládeže. Mládež si tak pod dohledem zkušenějších může vybudovat například skate-park a město jim to zafinancuje, protože jde o rozvoj způsobů trávení volného času pro mladší skupiny obyvatelů.

3 MIMOŠKOLNÍ VÝCHOVA A JEJÍ FUNKCE

Mimoškolní výchova zaujímá podstatnou oblast výchovného působení. Jedinec je totiž postaven do takové role, ve které se učí smysluplně zacházet se svým volným časem. Jedinec si tím uvědomuje, co je pro něj důležité a staví si pomyslný žebříček hodnot. Aktivitou, kterou vykonává, podporuje rozvoj dovedností a specifických schopností a přiměřeně ukotvuje morální vlastnosti. To se později objevuje a doprovází jedince na jeho cestě životem například ve vztazích s lidmi. Ovlivňuje to jedincovo sebevědomí, vlastnosti a formuje osobnost. Výchova mimo školní zařízení se vyznačuje těmito znaky:

- uskutečňuje se v čase mimo školu, tedy mimo povinné vyučování
- při mimoškolní výchově není uplatněn přímý rodinný vliv
- je zajištěná nějakou institucí
- a odehrává se ve volném čase

Vážanský také zmiňuje, že volnočasová výchova představuje celoživotní edukativní proces a je současně brána jako klíčová složka socializace jedince prostřednictvím mnohých zařízení a institucí.¹⁵

Instituce, které zajišťují různé možnosti využití volného času, mají stanoveny výchovné a vzdělávací mise, dále mají vytvořenou strukturu a formu organizování volného času, k čemuž mají odborně vyškolené pedagogické pracovníky.

Mimoškolní výchova je v rámci trávení volného času nejhlavnější složkou. Existuje hned několik typů zařízení, které zajišťují širokou škálu nabídky volnočasového vyžití, ať už ve městech či obcích.

Mimoškolní výchova také plní hned několik funkcí. Nejvíce podstatná je Podle Hájka funkce preventivní. Jde především o primární prevenci před sociálně patologickými jevy. Hájek se zaměřuje převážně na to, aby v rámci prevence u výchovných programů byli jedinci pobízeni k tomu, aby si osvojovali pozitivní návyky a dokázali si vytvořit obranný

¹⁵ VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.

mechanismus - např. mít zdravé sebevědomí, schopnost odolat tlaku vrstevníků, chovat se nežádoucím způsobem.¹⁶

Dále se jedná o funkci socializační, kdy je jedinec veden ke spolupráci s jinými jedinci, většinou vrstevníky a k udržování mezilidských vztahů. Výchovně-vzdělávací funkce, na kterou se bere velký zřetel. Už výše je zmíněno, že se v rámci volnočasových aktivit rozvíjí specifické schopnosti, dovednosti a klade se důraz na předem daný cíl, na který musí žák dosáhnout. K dosažení tohoto cílu je žák motivován svou vnitřní motivací a pedagogickým pracovníkem.

3.1 Školní a mimoškolní zařízení

3.1.1 Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže je zařízení pro volnočasové aktivity dětí, mládeže i dospělých. Zřizovateli jsou obce nebo kraje. Činnost DDM je určena především pro děti a mládež školního věku, podle místních podmínek a charakteru činnosti se však nabízených aktivit může zúčastnit každý občan, který o to projeví zájem, tedy i děti předškolního věku a dospělí účastníci. Svou správnou funkcí DDM účinně působí v boji proti dětské kriminalitě, působí jako preventista v protidrogové a jiné sociálně patologické činnosti. Činnost DDM se dělí do čtyř základních skupin, a to pravidelná činnost, příležitostná činnost, spontánní činnost a táborová činnost. Tyto čtyři základní skupiny jsou samostatně sledovány. DDM se zaměřují na výplň volného času v širokých oblastech, ať už jde o výtvarnou výchovu, rukodělné kroužky, hudební kroužky nebo jazykové. Často mají i pohybové aktivity a sportovní oddíly. Motivace je v rámci DDM vysoká, jezdí se na sportovní soutěže, tábory se zaměřením, vedoucí vymýšlejí nová zábavná odpoledne a jiné akce.

3.1.2 Základní umělecká škola

Výuka v základních uměleckých školách je pořádána odpoledne tak, aby se nekryla s povinným školním vyučováním. Striktně vymezená pravidla provozu školy upravuje školní řád, který je vždy na začátku roku obnoven.

¹⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

ZUŠ vzdělává své žáky většinou ve čtyřech uměleckých oborech. Jsou to hudební obor, výtvarný obor, taneční obor a literárně dramatický obor. ZUŠ je zřizována krajem, tedy je právním subjektem a státní školou, jejíž organizace se řídí Školským zákonem č. 561/2004 Sb. a Vyhláškou MŠMT ČR č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání. Žák je za svou přípravu do hodiny většinou hodnocen. Záleží, o jaký obor se jedná.

3.1.3 Sportovní klub

Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty jsou z hlediska volného času také poměrně důležitá zařízení. Jedná se převážně o občanská sdružení. Tato sdružení mohou být založena občany České republiky dle zákona č.83/90 Sb. o sdružování občanů. Základní dokument, který určuje, na co se sportovní klub zaměřuje, jsou jeho stanovy. Ty také udávají organizační strukturu. Sportovní kluby se věnují zpravidla dětem, které navštěvují základní a střední školu. Podporují v nich soutěživost a starají se o to, aby se jedinci zdravě hýbali. Tyto kluby nabízí širokou škálu sportovních aktivit - od stolního ping pongu až po volejbalová utkání.

4 FOLKLOR

„Folklor jsou osobité, formálně a obsahově vyhrazené projevy hudební, slovesné, taneční a dramatické kultury, těsně spojené se způsobem života, tradicemi a myšlením venkovského zemědělského obyvatelstva, městského lidu nebo jiných výrobně sociálně, věkově a způsobem života integrovaných skupin obyvatelstva.“¹⁷

Folklor je od nepaměti součástí života člověka. Je to jedna z částí lidové kultury a tedy velká část našeho kulturního bohatství. Folklor má několik dělení podle druhu, ale zmiňme pouze to, že existují 2 typy folkloru. Autentický folklór, což znamená, že folklórní představitelé žijí výhradně ve svém normálním prostředí a utvářejí menší místní uskupení, kdy se jejich folklor šíří převážně ústním podáním. Na druhé straně existuje stylizovaný folklór ve kterém jde o naučený folklor ovlivňovaný autentickým folklorem, tedy inspirací folkloru, folklórními motivy, atd. Stylizovaný folklór je ve vztahu k autentickému folkloru opačným pólem, jelikož díky němu je autentický folklor více rozšířený.

Z toho důvodu jsou dva odlišné pohledy na folklor jako takový. Jeden z nich folklor podporuje. Lidé, kteří mají rádi folklor nebo k němu mají neutrální postoj, zastávají názor, že folklor udržuje tradice, které by jinak už vymřely. Ve velkých městech totiž už dávno tradice upadají, nechodí se na Velikonoce vyšlehat děvčata, apod. kdežto naopak v menších městech nebo obcích jsou tradice obecně dodržovány alespoň nějakou skupinou. Pak je zde druhý pohled na folklor - ten negativní. Někteří lidé berou kohokoliv nějakým způsobem zainteresovaného do folklórního života s odporem. Myslí si o něm, že je, jak se říká - "pozadu". Tudíž jsou lidé s folklórní zálibou dle nich nevyspělí a do měst se nehodí. Folklórní soubory přitom nezastávají vidinu toho, že by každý člen souboru musel žít nějakým předepsaným způsobem. Každá činnost, přesněji každá skupina, která vykonává nějakou společnou zájmovou činnost, je touto činností ovlivněna. Například sportovci žijí tak, aby nezasahovali negativním způsobem do svého cíle, což je být výkonný. Stejně tak folkloristi pilně trénují, aby byla tradice předávána dál.

Eva Heřmanová vysvětluje pojem folklor takto. *„Pojmem folklor byl původně označován souhrn lidové moudrosti, tj. soubor toho „co lid ví“. Dnes tento pojem představuje součást lidové kultury a je běžně používán pro označení souboru lidových výtvorů a aktivit, které se*

¹⁷ Malý etnologický slovník. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011. ISBN 978-80-87261-70-5. s. 31.

zachovaly v určitém území po předcích. Tyto výtvořy a aktivity zahrnují především projevy slovesné (příslloví, hádanky, vyprávění, pohádky, pověsti, legendy, říkanky, pořekadla, pranostiky, vtipy, lidové písničky, balady, dětské hry, zvyky), dále lidová řemesla, hudební, dramatické a taneční projevy. V tomto tradičním pojetí je folklor vykládán jako něco, co je časově omezeno, co je spjato jen s určitou již uplynulou dobou, s určitým stupněm vývoje společnosti, s venkovským prostorem a jeho pozitivní idealizací, přičemž možné kulturní průniky jsou chápány veskrze negativně. Ve druhém pojetí, tj. v částečně přeneseném významu, lze folklorem nazývat něco, co je součástí každé společnosti, něco, co se s touto společností proměňuje. Může jít o jakoukoliv činnost, která je populární, amatérská a spontánně provozována kýmkoliv".¹⁸

Brouček konstatuje, že „folklorní projevy plní v lidovém společenství řadu funkcí a stávají se jeho integrální součástí.“¹⁹

Frolcová zase pojímá folklorní tradice takto: „Zdá se, že síla tradice je v navazování bezprostředního lidského kontaktu, v mezigenerační spoluúčasti i samostatnosti; v hodnotách etických. A také v uvědomování cyklického času a zároveň jedinečnosti určité chvíle (dne, období), jež napomáhají k formování povědomí o řádu věcí.“²⁰

Folklor tedy zaujímá významné postavení v udržování tradic. V obcích či městech je hybatelem kulturního vyžití. V tradičních lidových zvyklostech České republiky se vyskytuje hojné množství nemateriálních statků, jež jsou neobyčejným důkazem živé a rostoucí etnokulturní tradice, která je mezigeneračně předávána. Když se podíváme okolo regionu Slovácko, tak téměř každá obec disponuje nějakou kulturní akcí spjatou s folklorem. Např. Kunovice a Vlčnov mají Jízdu králů. Tato událost je od roku 2011 zapsána na seznam kulturního dědictví UNESCO, stejně jako věrbírský mužský sólo tanec, který je mimo jiné i ve Velkých Popovicích. V Uherském Hradišti je pěvecká soutěž pro děti do 15 let - Zazpívej slavičku. V Bojkovicích je Mezinárodní folklorní festival

¹⁸ HEŘMANOVÁ, Eva. *Folklor*. In: *Arts Lexikon*[online]. 2012 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z:<http://artslexikon.cz/index.php/Folklor>

¹⁹ BROUČEK, Stanislav a Richard JERÁBEK. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2. s. 219

²⁰ FROLCOVÁ, Věra. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-503-8. s. 239.

Světlovský bál a folklorní slavnost Setkání pod Světlovem. Ve Vlčnově je vyhlášena akce Vlčnovské budy, v Kunovicích Kunovské léto, v Uh. Hradišti Slovácké léto a ve strážnici Mezinárodní folklorní festival Strážnice. Když už malá města či obce nemají festivaly ani větší slavnosti, dodržují se tam alespoň hody, což je také událost, do které jsou zainteresovány celé obce nebo velké skupiny lidí z města. Také se každoročně dodržuje fašankový pochod - Masopúst. Můžeme tedy vidět, že folklor nejsou jenom vystoupení folklorních souborů, ale i regionální události, které spojují obyvatelstvo široko daleko. Okolní obce se většinou na tyto události hromadně sjíždí.

4.1 Dělení folklorních souborů

Folklor má určitá dělení podle zaměření. Každý folklorní soubor je jiný a zpracovává jiné regionální oblasti. Většinou tu, ke které náleží. Ojedinele se ale objevují i folklorní soubory například z Čech, které zpracovávají valašskou oblast. Většinou se tak děje proto, že se někdo přestěhuje a folklor mu chybí, a tak se rozhodne, že bude kulturní bohatství jeho kraje šířit dál. Také existují profesionální taneční soubory. V České republice například Vojenský umělecký soubor Ondráš, který zpracovává různé oblasti České republiky, ale i Slovenska nebo oblasti na pomezí těchto dvou zemí.

Folklorní soubory, a tedy i folklor obecně můžeme rozdělit na 3 skupiny. Jsou to **pěvecké soubory/sbory**, což jsou soubory, které nemají taneční pásma. Jsou tedy zaměřené pouze na zpěv. Při jakémkoliv tvoření pásem, ať už pěveckých nebo tanečních je třeba dodržovat několik pravidel. Jedním z těch nejzásadnějších je, že se musí dodržet oblast. Když tedy budeme tvořit pásmo z moravských Kopanic, musíme najít písně pouze z moravských Kopanic. Tyto soubory mají kroje, sestavují si zpěvná pásma většinou sami, protože mají letité zkušenosti a mají i svá vystoupení. Existují mužské pěvecké sbory a ženské pěvecké sbory a většinou se jedná o starší skupinu osob, které dříve navštěvovaly taneční soubor, ale díky stáří nebo zdraví nemohou dále provozovat náročné pohybové aktivity, nicméně není to pravidlo. Na Uherskobrodsku jsou i pěvecké folklorní soubory, jejichž členy jsou adolescenti. Tyto soubory bývají doprovázeny cimbálovými muzikami.

Další skupinou jsou **taneční soubory**. Tanečních souborů je mnoho, jak je už výše zmíněno, dělí se podle zpracovávané oblasti. U těchto souborů není pevně dáno, že se pouze tančí, ale nezpívá. Závisí to na oblasti, ale obecně se v tanečním souboru jak zpívá, tak tančí. Těmto souborům sestavují taneční čísla zpravidla etnografové tak, aby čísla byla vytvořena správně, ve vztahu k historickým zápisům oblastí. Často se stává, že soubor

zpracuje nějaké téma. Například dožínky, pochováání basy, apod. Pak se z pásma stane tanečně-dramatické číslo, protože se v čísle vyskytuje kromě tance a zpěvu také mluvené slovo a je vyžadována herecká akce. Tyto soubory bývají také doprovázeny cimbálovou muzikou.

Poslední možností jsou **cimbálové muziky**. Toto uskupení není taneční. Slouží zejména jako samostatná jednotka nebo jako doprovod k tanečním či pěveckým souborům. Cimbálová muzika je většinou zapsána zvlášť, ojediněle se ale objevuje cimbálová muzika při nějakém souboru. V této skupině osob jsou muzikanti, kteří hrají a zpívají a vytvářejí si svá vlastní pásma podle regionů. Někdy se stává, že muzikant/ka v cimbálové muzice je členem/kou taneční složky u jiného souboru.

5 ČINNOST FOLKLÓRNÍCH SOUBORŮ V BOJKOVICÍCH

Město Bojkovice má cca 5000 obyvatel a vyskytují se zde 2 soubory s několika odnožemi. Na to, jak jsou Bojkovice malým městem, se může zdát, že 2 soubory jsou hodně. Je to ale z důvodu rivality těchto dvou souborů.

5.1 FS Světlovan, jeho historie a současnost

Folklorní soubor Světlovan vznikl 28. 2. 1953. Jsou známy dřívější pokusy z roku 1951 o založení Slováckého kroužku, o které se zasloužil Alois Knichal, ale oficiální vznik se datuje až o dvě léta později. V roce 1954 se k souboru přidala i doprovodná cimbálová muzika, a tak mohl soubor začít vystupovat na veřejnosti. Soubor vystupoval ve vypůjčených krojích z obce Havřice. Ve Sborníku souboru Světlovan je uvedeno, že pro soubor Světlovan se nechal z dochovaných zápisů zrekonstruovat komenský kroj. Komňa je obec vedle Bojkovic. Bojkovice totiž oficiálně nemají zachovaný zápis o kroji, resp. je zapsána jen obyčejná každodenní forma, ale neúplná. K rekonstrukci komenského kroje pomohli prof. Josef Černík a Marie Jašková. Po roce 1961 dochází k pozastavení činnosti souboru z důvodu nedostatku členů. Soubor se obnovil až o 11 let později, tedy v roce 1972. Soubor pomohla obnovit paní Jarmila Zelená-Uherková, která byla bývalou členkou souboru Olšava z Uh. Brodu. Soubor začal zpracovávat různé oblasti, se kterými jim pomohli choreografové Jan Miroslav Krist a PhDr. Karel Pavlišník. Sestavili souboru několik čísel a Světlovan díky tomu, že měl a stále má skvělá čísla a dobré tanečníky, se každoročně účastní několika zahraničních festivalů a podílí se na kulturním chodu města Bojkovic a blízkého okolí. Kolem roku 2014 soubor Světlovan založil folklorní festival Setkání pod Světlovem a za největší úspěch je považováno, získání ceny laureáta Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici v roce 1983 za zdařilou rekonstrukci historického záznamu letnicového obyčeje z jihovýchodní Moravy "Honění Kuruců". V červnu roku 2006 získal Světlovan se stejným pásmem laureáta MFF Strážnice za „Osobitost tanečního projevu“. Obě pásma vznikla pod vedením doktora Pavlišníka. V současnosti má Světlovan jednu hlavní složku a dvě složky přípravné ve vedlejších obcích Šumice a Pitín, kde si vychovává své budoucí tanečníky.²¹

²¹ *Světlovan: sborník 1953-2013*. Bojkovice: Světlovan, 2013. ISBN 978-80-260-7399-4.

5.2 MFS Světlovánek, historie a současnost

Mládežnický folklorní soubor Světlovánek vznikl v roce 1976, kdy se ho rozhodla založit Ladislava Pavlíková. Ve vedení souboru byla p. Pavlíková do roku 1980. Později se ve vedení Světlovánku vystřídal několik vedoucích, z nichž poslední a stávající je Mgr. Jitka Maštalířová, kterou později doplnili dva kolegové. Světlovánek funguje od roku 2003 jako samostatné občanské sdružení. V současnosti má přes 100 členů a dělí se do několika skupin podle věku:

- Přípravné oddělení: od 4 do 6 let
- Malý Světlovánek: 7-10 let
- Dětský folklorní soubor Světlovánek: 10-15 let
- Folklorní soubor Světlovánek: 15-25 let

Soubor zpracovává stejně jako soubor Světlovan několik oblastí, z nichž můžeme vyjmenovat například moravské Kopanice, luhačovické Zálesí, Uherskobrodsko, Strání, ale navíc i trenčínský kraj. Stejně jako soubor Světlovan se i Světlovánek podílí na kulturním programu města Bojkovice, např. fašanková obchůzka, stavění máje, a jiné pravidelné akce města. Světlovánek reprezentuje Bojkovice i na akcích v okolních obcích a v zahraničí a mezi jeden z největších úspěchů v ČR řadí postup nejstarší skupiny na Celostátní přehlídce folklorních souborů v Jihlavě v roce 2007.

Vedení souboru Světlovánek založilo v roce 2004 Mezinárodní folklorní festival Světlovský bál, na kterém se podílí všichni členové souboru a prezentují se zde jak soubory z ČR, tak i ze zahraničí. Soubor Světlovánek doprovází cimbalová muzika Bojkovjan a také cimbalová muzika při základní umělecké škole Bojkovice.²²

²² FS Světlovánek.[online].[2015][cit. 2016-04-16]. Dostupné z: [.http://svetlovanek.cz/o-souboru.html](http://svetlovanek.cz/o-souboru.html)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Empirická část se zabývá folklorem z pozice volnočasových aktivit. Výzkum směřuje k formování osobnosti individua a vytváření jeho hodnot v závislosti na členství ve folklorním souboru. Celý výzkum je směřován k volnočasovým aktivitám jedinců v Bojkovicích. Přesněji k navštěvování folklorního souboru ve svém volném čase.

K výzkumu byl použit kvalitativní postup a jako výzkumná metoda byl zvolen Polostrukturovaný rozhovor.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumu je zjistit, zda má členství ve folklorním souboru pozitivní vliv na členy, jaký postoj k folkloru mají jedinci navštěvující folklorní soubor, zda je členství v souboru ovlivňuje např. v utváření hodnot a jakou motivaci mají folklorní soubor navštěvovat.

Výzkumné otázky:

Jakým způsobem ovlivňuje členství v souboru formování osobnosti jedince a jeho hodnot?

Jaká je motivace členů folklorní soubor navštěvovat?

Přechází členství ve folklorním souboru z rodiče na dítě?

6.1.1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybrán záměrně. Jedná se o 10 členů folklorního souboru Světlovánek. Všichni respondenti jsou dospělí jedinci z nejstarší skupiny souboru ve věku 18 - 25 let. Obě pohlaví jsou zastoupena stejnou měrou, tedy 5 dívek a 5 chlapců.

6.1.2 Metodika výzkumu

Metodikou pro tento výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda. Technikou sběru dat byl použit polo-strukturovaný rozhovor z důvodu, že výzkumník má rozhovor částečně pod kontrolou a respondenti se mohou více rozmluvit k tématu. Výzkumného šetření se účastnilo dohromady 10 respondentů, přičemž rozhovor probíhal s každým individuálně a trval přibližně 6 minut.

6.2 Výzkumný postup

Respondenti byli obeznámeni s tím, že se rozhovor bude zaznamenávat na digitální zařízení a s celým průběhem šetření souhlasili. Bylo jim řečeno, že mohou z rozhovoru kdykoliv odejít a bylo s nimi podepsáno prohlášení o souhlasu účasti ve výzkumu.

Všechny rozhovory proběhly v jeden den na určeném místě. Byl to kulturní dům v Bojkovicích, jelikož se tam zrovna konalo soustředění k blížícímu se vystoupení. Samotné rozhovory pak proběhly ve vedlejší místnosti sálu, kde se soustředění konalo. Na výsledných nahrávkách rozhovorů místy slyšíme zpěv, ale na funkčnosti nahrávky pro výzkumné potřeby se to nijak nepodepsalo. Naopak respondenti byli pak více přístupní, nepřipadali si zpovídání a cítili se uvolněněji. Rozhovor tím, že byl polo-strukturovaný, tak byl předem předpřipraven, aby měl nějaký řád, takže respondenti odpovídali na předem připravené otázky. Rozhovor se konal v únoru roku 2016.

6.3 Zpracování výzkumných dat

Vzniklá data se zpracovávala pomocí metody zakotvené teorie. Cílem této metody je vytvořit a popsat teorii novou díky získaným datům z výzkumu. Tato metoda byla zpracována pomocí polo-strukturovaných rozhovorů, které byly přepsány do tištěné podoby. V těchto prepisech bylo použito otevřené kódování, což je tzv. pátrání a pojmenovávání možností, v nichž se vyskytují potřebné informace pro výzkum.

Důležité výroky jsou pak řazeny k určitým kódům a tyto kódy se pak dělí na různé kategorie. (Švaříček, Šedřová, 2007).

V příloze jsou obsaženy přepisy dvou rozhovorů. Chlapce a dívky. Toto je z důvodu velikosti rozhovorů. U obhajoby pak bude k dispozici textový přepis všech rozhovorů a jejich digitální záznam.

6.4 Seznámení s respondenty

Seznámíme se s výzkumným vzorkem. Jména jsou záměrně změněna tak, aby se nevyzradila identita. Respondenti jsou rozděleni do dvou skupin - dívky a chlapci.

Dívky:

Klára - 18 let, dcera jedné z vedoucích souboru Světlovánek. Do souboru chodí pravidelně od malička už 13 let, je to sólistka - skvěle tančí a zpívá. Při rozhovoru byla usměvavá, ne moc upovídaná a rázná.

Adéla - 18 let, do souboru Světlovánek chodí krátce, přivedl si ji tam přítel. Folklorních souborů vystřídala několik a navštěvuje je od mala, což je už 13 let. Není příliš dobrá tanečnice, ale má potenciál být. Do zkoušek se snaží chodit pravidelně. Při rozhovoru byla otevřená, brala to vážně, ale byla uvolněná.

Olga - 23 let, vedoucí jedné z mladších složek souboru. Karolína chodila do Světlovánku s přestávkami odhadem 10 let. Je to dobrá tanečnice a skvělá zpěvačka. Chodí do zkoušek pravidelně. Při rozhovoru byla otevřená, milá a brala to vážně.

Jana - 18 let, do souboru chodí už 13 let, přesto je to průměrná tanečnice a zpěvačka. Jana do zkoušek chodí pravidelně a při rozhovoru byla milá a poměrně upovídaná.

Iva - 24 let, vedoucí jedné z mladších složek souboru. Iva chodí do souboru 19 let, patří k těm lepším tanečnicím a zpěvačkám. Do zkoušek se snaží chodit pravidelně a při rozhovoru byla milá, usměvavá a upovídaná.

Kluci:

Matěj - 18 let, syn vedoucí souboru. Do souboru chodí už 13 let, je to sólista - skvělý tanečník a dobrý zpěvák. Do zkoušek se snaží chodit pravidelně a při rozhovoru byl usměvavý, upřímný a otevřený.

Karel - 25 let, jeden z vedoucích mladší složky. Do souboru chodí 17 let a je to sólista - skvělý tanečník a zpěvák. Z důvodu práce v jiném městě se neúčastní žádné zkoušky, ale snaží se dělat si na ně čas. Při rozhovoru byl soustředěný, vážný, ale otevřený.

Michal - 19 let, jeden z vedoucích mladší složky. Do souboru chodí cca 10 let. Nevychází, je to průměrný tanečník, moc nezpívá. Do zkoušek se snaží chodit pravidelně a při rozhovoru byl relativně otevřený a upřímný.

Josef - 20 let, do souboru chodí už 15 let. Je to dobrý tanečník a zpěvák, snaží se chodit pravidelně na zkoušky a při rozhovoru byl trochu nervózní, ale upřímný a příjemný.

Jan - 21 let, jeden z vedoucích mladší složky souboru. Sólista, skvělý tanečník i zpěvák. Do souboru chodí už 13 let a při rozhovoru byl poměrně otevřený a milý.

6.5 Interpretace výsledků výzkumu

Výsledky jsou interpretovány pomocí kategorií a komentářů. Vždy je kód označen počátečním písmenem respondenta a číslem řádku z rozhovoru, kde se kód nachází. Kódy, které byly při výzkumu vytvořeny, jsou zařazeny s podobnými kódy do kategorií a těchto kategorií vzniklo pět:

Jak chápu folklor

Jak to začalo

Co si cením a co mě motivuje

Čím mě obohacuje a co mi bere

Pohledy nezainteresovaných

6.5.1 Jak chápu folklor

V této kategorii jsou obsaženy tyto kódy:

(M7): srdeční záležitost, (O4): rodina, (K4): součást života, (I4): tradice

Tato kategorie se zabývá tím, jak jednotliví respondenti rozumí pojmu folklor a co pro ně znamená nebo co si jako první vybaví, když se pojem folklor řekne.

Respondenti:

Matěj byl k folkloru vedený od dětství a uvádí, že (M7) *"si k folkloru vytvořil takovou srdeční záležitost."* podobně jako Jana, (J3) *"Představím si tanec a jelikož tančím už od školky..."* Matěj si ale představí také kroj, protože *"máme, dokonce dva."* Karel má k folkloru velmi kladný vztah, říká (K4-5) *"je to něco, na co se těším,... do čeho dávám všechno ve volném čase, když můžu."* Iva zase pojímá folklor i z té obecnější stránky (I5-6) *"anebo už jen tím, že se jde třeba na fašankovou občůzku nebo Velikonoce, Vánoce v tradičním pojetí."* Michal se zaradoval (M3) *"už je to kus mého života."* Josef konstatuje (J3) *"To jsou takové tradice, když ukazujeme lidem, co bylo dřív."* Pro Jana to zase znamená (J4) *"pobavení, mám to rád."*

Všichni z dotazovaných respondentů uvedli, že si pod pojmem folklor představují jak tradice, tak tanec, kroj a hlavně přátele, rodinu. Je to něco, na co se těší a čemu dávají všechno, když můžou. Někteří to považují jako součást života a neumí si už představit, že by byli bez folkloru.

6.5.2 Jak to začalo

V této kategorii jsou tyto kódy:

(M6) odmalička, (K6): rodina, (O6): p. učitelka, (J6): kamarád

Zde respondenti popisují, jak se k folkloru dostali, zda je někdo vedl nebo si našli cestu sami a jak dlouho se folkloru věnují.

Respondenti:

Matěj má folklor zakotvený hluboko v rodině (M9) *"mamka založila soubor Světlovánek, brala mě na zkoušky starších a já jsem chtěl taky strašně moc tancovat, tak vytvořila ještě skupinu mladších."* Adéla nemá rodiče zakladatele, ale také má její láska k folkloru poměrně velké opodstatnění (A5) *"od malička jsem k tomu vedená ze strany jak rodičů, tak strýce, prostě rodina."* Jan měl svůj folklorní start poměrně odlišný (J6) *"přivedla mě k tomu tehdejší učitelka v první třídě"* a Iva jako jediná ze všech respondentů (I10) *"chtěla jsem já sama, nikdo mě nepřivedl. Chodila kamarádka, tak jsem začala taky."*

U většiny dotazovaných má folklor zakotvení v několika generacích. Rodiče je k folkloru dovedli už když byli malí a když mají sourozence, jsou k folkloru vedeni od malička i oni. U dvou z deseti dotazovaných to byl jiný případ. Paní učitelka na prvním stupni základní školy v Bojkovicích obcházela třídy a naslouchala, zda mají děti hudební sluch, což je přivedlo do souboru. Jednoho respondenta přivedl do souboru kamarád a ještě jeden respondent uvedl, že chtěl do souboru jít sám.

6.5.3 Co si cením a co mě motivuje

Kategorie obsahuje toto kódování:

(J19): dobrá parta, (J20): předávání generacím, (J18): citová vazba, (A19): být sám sebou

Respondenti v této kategorii mluví o tom, co je motivuje navštěvovat soubor a čeho si na souboru a obecně na folkloru cení. Co si myslí, že jinde dělat nemohli.

Respondenti:

Klára je motivovaná velice jednoduše (K19): *"prostě mě to baví"* a cení si toho (K21): *"Že to není pro každého, musíš pro to mít cit a musíš to mít rád."* Adéla je ráda, že (A19): *"Člověk může být sám sebou a může se nějak projevat."* Olga už to vnímá zase jinak (O20): *"Ted' už je to tak ze zvyku"* a tím, jak vede jednu z mladších složek souboru má jiný pohled než řadoví členové (O22): *"Motivace dělat něco jiného... a když vedeme ty děti, tak vidím, jak je to zajímavá a vidím, že z nich něco vyrostě."* Jana se na to podívala z jiného úhlu a popřemýšlela nad tím, že (J19) *"kdybych toho chtěla nechat, tak by to byla škoda... už by to bylo takové zvláštní, nemít to v životě."* a také ohleduplně pomyslela na to, čeho si cení (J22): *"Určitě trpělivosti naší vedoucí."* Karel chytil při povídání takovou zvláštní vlnu, cení si tolika věcí, že (K27): *"Neumím to asi popsat, cením si všeho."* Ivu motivuje nejen to, že (I27): *"jsme tady všichni dobří kamarádi a že se umíme zabavit i mimo folklórní aktivity"*, ale z pozice vedoucí i to, *"že můžu přispět k tomu, aby to tady nevymřelo."* Josef je zase motivován tím, že (J22): *"se můžu něco naučit - tančit a že můžu žít ve folklórním prostředí"* Jan má v motivaci poměrně jasno, jeho motivuje (J18): *"Láska k folklóru a k souboru"* a cení si toho, (J20): *"že uchováváme určitou tradici a že takto tančili např. lidi před 60ti lety a my se snažíme tančit to samé."*

Téměř všichni z dotazovaných respondentů uvedli, že jejich motivace spočívá v tom, že mají skvělou partu a setkávají se i mimo soubor. Jiní uvedli, že je motivuje také to, předávat hodnoty a kulturní bohatství nastupujícím generacím a také se neustále něčemu učit. Jedna z respondentů si také myslí, že by byla bez folkloru neúplná. Při tázání se, čeho si nejvíce cení, řekli, že toho, že folklor není pro každého a také toho, že se tradice nemění, nemodernizují.

6.5.4 Čím mě obohacuje a co mi bere

Tato kategorie zahrnuje následující pojmy:

(M31): čas, (K23): kamarády, (J25): zkušenosti, (K31): radost

V této kategorii si respondenti uvědomují, co jim folklor a členství ve folklórním souboru dává, čím je obohacuje a co si myslí, že jim naopak bere.

Respondenti:

Adéla je přesvědčená o tom, že ji folklor vzdělává. Říká (A21): *"obohacuje mě to určitě i vědomostně. Rozvíjí mi to myšlení, protože si musím zapamatovat spoustu textů"* a folklor jí

bere (A22): *"maximálně čas."* Olga je ráda, díky folkloru a zájezdům (O25): *"se setkávám furt s novými lidmi"* a že jí to bere spoustu času, který by jinak mohla využít pro sebe, jí zase tolik nevadí (O26): *"to si člověk časem zvykne a čas zas tak podstatný v konečném důsledku není."* Karel je ochotný věnovat folkloru a souboru volný čas, (K30): *"ale teď je to horší, když jsem v práci"*, nicméně snaží se i tak (K31): *"já to dělám rád, vždy se těším a dává mi to hodně radosti z toho."* Iva je s folklorem a se souborem hodně spjata (I33): *"Dává mi energii do života."* Myslí si, že ji folklor hodně obohatil (I34): *"... dalo mi to hodně nových zážitků a poznala jsem nová místa"* a co se týká volného času (I35): *"... nemyslím si, že je to špatně."* Michal je rád, protože mu folklor a soubor dal (M22) *"... dobré zážitky, spoustu super zájezdů do zahraničí..."* Josef má pěknou myšlenku, myslí si, že mu folklor nic nebere (J24): *"Nebere mi to nic, protože to dělám dobrovolně"* a naopak mu dává (J25): *"dobré přátele a dobrý pocit z toho, že jsem v souboru."* Jan říká, že mu folklor dává (J23): *"spoustu pěkných zážitků a vzpomínek."* Klára je zase vděčná za to, že jí folklor (K23): *"Dává mi kamarády a to, že tančím."*

Téměř všichni respondenti jsou si vědomi toho, že jim folklor bere volný čas. Někteřým to nevadí a myslí si, že je to naopak dobře, jeden respondent říká, že mu to nebere nic, protože to dělá dobrovolně a všichni jsou přesvědčeni, že je členství v souboru obohacuje jak o nové zážitky, tak o přátelství, o radost a energii a vzpomínky.

6.5.5 Pohledy nezainteresovaných

Tato kategorie obsahuje tyto kódy:

(A): vrstevníci, (M): měšťáci, (K): posmívání, (K): neporozumění

V této kategorii se respondenti zamýšlejí nad jakýmkoli negativním zážitkem v souvislosti s folklorem.

Respondenti:

Matěj je přesvědčen o tom, že negativní pohled na folklor, (M19): *"hodně to mají třeba měšťáci"* když byl Matěj dotázán proč si toto myslí, sdělil, že je to (M20): *"... protože tomu nerozumí. Neví, co jsou to lidové tance."* Klára si tímto tvrzením už tak jistá není a ani jí cizí názor nezajímá (K14): *"Možná se občas někdo směje, ale to nějak neřeším."* Adéla má s negativním postojem k folkloru své zkušenosti (A13): *"Určitě, hlavně ze strany vrstevníků"* později dodala, že je to proto, že (A13): *"nemají k folkloru žádný vztah."* Olga si vybavuje posměšky vrstevníků ze základní školy (O15): *"si všichni utahovali, že skáču v*

hopsáku," ale bere je s humorem. Jana ví, že (J14): "... *hodně lidí to kritizuje, ...*" ale nijak je neodsuzuje, je ztotožněná s názorem, (J14): "... *každý má rád něco jiného,*" a také si do toho nenechá moc mluvit (J15): "... *dělám, co mě baví a nedívám se na ostatní.*" Karel má na věc jiný pohled, občas se mu smějí kamarádi, myslí si ale (K18): "... *že se tomu nechtějí vysmívat, jen to neznají tak, jako já ...*" mají k tomu totiž takový neutrální postoj (K19): "... *těm se to jakože líbí, ale netančili by.*" Iva zažívá protipól. Vzpomíná na posměšky, když bývala menší, (I20): "... *se nám posmívali, hlavně klukům, že musí tančit s holkama ...*" a v současné době spíše zažívá pozitivní ohlasy (I21): "*ti lidi mají obdiv k tomu, že někdo dělá folklor.*" Michal, Jan a Josef si zase žádné negativní situace nevybavují. (J15): "Myslím, že žádný takový nemám."

Zde respondenti odpovídali na negativní zkušenost. Velká část respondentů zažívala posměšky ze stran vrstevníků, když byli menší. Někteří z nich to neřeší, někteří si myslí, že je to proto, že k folkloru nemají takový vztah jako oni a proto tomu nemohou porozumět a někteří se s žádným negativním přístupem k folkloru vůbec nesetkali.

7 SHRUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tento kvalitativní výzkum si vzal za cíl zjistit, zda členství ve folklorním souboru nějakým způsobem ovlivňuje formování osobnosti člověka.

Respondenti se rozpovídali o tom, co pro ně folklor znamená. Z výsledků výzkumu můžeme jasně říct, že respondenti folklorem žijí, mají rádi lidové tradice a své kroje a dodržování těchto tradic, vystoupení a jednodenní souborové zkoušky týdně berou jako příjemné uvolnění od stresu a někdy jako svoji povinnost. Jsou tedy ochotní věnovat folkloru svůj volný čas. Většina dotazovaných už studuje vysokou školu nebo jsou z nich pracující občané - často v jiných městech. Je pro ně tedy těžší dojíždět a věnovat se folkloru nad rámec pracovních či školních povinností, ale i přesto se snaží tuto svoji srdeční záležitost udržovat funkční.

Téměř všichni dotazovaní respondenti byli přivedeni k folkloru už jako malé děti svou rodinou. Je poměrně časté, že se zvyky předávají z generace na generaci. Vliv rodiny na volbu aktivit ve volném čase je důležitý a jak je vidno, je dá se říci stěžejní. Rodinná tradice navštěvování folklorního souboru někdy sahá až k několika starším generacím, dědí se kroje a zpěvníky, někteří dotazovaní mají krojů ve svém vlastnictví dokonce více. U těch, které k folkloru nepřivedla rodina, ale přišli do souboru buď sami, s kamarádem nebo za pomoci pedagogického pracovníka můžeme pozorovat, že je velmi důležité, když rodina své potomstvo podporuje v tom, co dělají. U těchto málo respondentů, kteří si našli k folkloru cestu jinak, můžeme říct, že byla tradice zavedena. Členové teď už nejstarší složky souboru mají starší sourozence, kteří také navštěvují folklorní soubor anebo naopak mladší sourozence, kteří chodí do přípravných skupin folklorního souboru a jsou v tom rodinou podporováni.

Členství ve folklorním souboru podle výsledků šetření ovlivňuje převážně přátelství mezi členy souboru, které někteří dotazovaní pojmenovávají slovy rodina, skvělá parta, atd. Je tedy možno říct, že folklorní soubor je subkultura, kterou nespojují jen obyčejné zvyky a láska k folkloru, ale i láska k sobě samým. Členové se scházejí i mimo souborové akce a tráví spolu volný čas. Kromě party a rodiny je motivuje také to, že poselství a bohatost folkloru mohou předávat dalším generacím a mohou to prezentovat mezi ostatní. Některé motivuje i to, že se díky folkloru stále vzdělávají a baví je se učit nové věci. Zajímavou motivaci sdělila jedna z respondentů, protože uvedla, že ji motivuje to, že všichni její sourozenci jsou s folklorem nějak spjati a že by si bez něj už připadala neúplná. I když se

někteří snažili ukončit svoji aktivní činnost, vždy se vrátili zpět. Další dva respondenti jsou zase rádi za to, že se folklor nemění a že se mohou postarat o to, aby folklor ve své oblasti nevymřel. Také jsou obecně rádi za to, že folklor podporuje to, být sám sebou, vyjadřovat své emoce a názory.

Současně si někteří respondenti uvědomují, že jim folklor bere spoustu volného času, ale u většiny z nich to není překážkou. Naopak si myslí, že je to dobře. Žádný z respondentů nevyřkl, že by mu folklor bral něco jiného kromě času. Ale v tom, co jim dává, už padlo více odpovědí. Celkově to můžeme shrnout v to, že jim dává přátele, poznávají díky folkloru nové lidi, jelikož jezdí na zahraniční zájezdy a poznávají nové kultury. Dává jim spoustu zkušeností, radost do života, dobrý pocit z toho, že někam patří a nabíjí je energií.

Respondenti se setkali i s negativními případy, kdy se jim někdo smál za to, že do souboru chodí. Většinou to byly poznámky od jejich vrstevníků, když byli na základní škole. Nic si z toho prý nedělali a většinou to brali tak, že jim to nevadilo, protože věděli, že ti, co folklor neznají, tak jim nemohou porozumět. Někteří se s žádným negativním ohlasem na folklor neseťkali nebo si na něj nevzpomínají a teď v dospělosti se jedna z respondentů setkala s pozitivním ohlasem, že je dobře, že folklor dneska ještě někdo dělá. Můžeme tedy říci, že i přes negativní ohlasy zůstali v souboru a posměšky ignorovali, takže motivace soubor navštěvovat je opravdu velká.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla vedena na zjištění okolností ohledně členství ve folklorním souboru. Cílem této práce bylo zjistit, zda má navštěvování folklorního souboru nějaký vliv na utváření osobnosti jedince, jeho limitů a kvalit.

Folklorní soubory si sami dělají náborů dětí. Vychovávají si své členy od útlého dětství, nicméně i přesto je vždy třeba nějakého impulsu, ať už ze strany rodiny, která s folklorem sympatizuje nebo na popud kamarádů. Stává se, že si dítě najde k folkloru cestu samo, ale je to velmi ojedinělé a možné až v pozdějším věku.

V souboru jde z počátku o to, děti spolu seznámit a zabavit je, později se už formují skupinky, které chodí do zkoušek jak z důvodu vidět své kamarády, tak i proto, že je tanec a zpěv baví. Většinou je v souboru několik skupin, do kterých děti přechází podle věku a podle šikovnosti, což znamená, že je více faktorů, které jedince ovlivňují. Z pohledu pedagogiky volného času tedy folklor plní dvě zásadní funkce. Je to funkce výchovná a je to funkce vzdělávací.

Nejpodstatnějšími věcmi, kvůli kterým do souboru jedinci chodí, jsou přátelství a láska k folkloru. Na tom se respondenti jednoznačně shodli. U jedinců je tedy vytvářena láska k ostatním a také k tradici a zvykům, ke krojům, oblastem a samozřejmě k tanci a zpěvu. Je velmi dobře, že mají soubory několik skupin, protože ty skupiny se vzájemně podporují, učí se a starší dohlíží na ty mladší a ochraňují je.

Z pohledu zpracování jak teoretické, tak praktické části je možno předpokládat, že cíle, které byly pro tento výzkum určeny, byly naplněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [19] BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2. s. 219
- [14] ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. 2. vyd. Tišnov: Sursum, 1996. ISBN 80-85799-03-0. s. 51.
- [20] FROLCOVÁ, Věra. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-503-8. s. 239.
- [4] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004.. ISBN 80-7178-927-5. s. 13
- [7] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8927-5. s. 13.
- [5] KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [11] LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
- [17] *Malý etnologický slovník*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011. ISBN 978-80-87261-70-5. s. 31.
- [9] NĚMEC, Jiří. *Od prožívání k požitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido, 2002. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-006-9. s. 21.
- [10] NĚMEC, Jiří. *Od prožívání k požitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido, 2002. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-006-9. s. 21.
- [3] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002.,. ISBN 80-717-8711-6. s. 13.
- [8] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8711-6. s. 14.

- [13] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [16] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- [1] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-647-6. s. 274.
- [21] *Světlovan: sborník 1953-2013*. Bojkovice: Světlovan, 2013. ISBN 978-80-260-7399-4.
- [6] ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6 s. 29.
- [23] ŠKVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.
- [12] VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.
- [15] VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9. s. 122.
- [2] VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-187-5. s. 36.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [18] HEŘMANOVÁ, Eva. *Folklor. In: Arts Lexikon*[online]. 2012 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z:<http://artslexikon.cz/index.php/Folklor>
- [22] FS Světlovánek.[online]. [2015] [cit.2016-04-16]. Dostupné z: [.http://svetlovanek.cz/o-souboru.html](http://svetlovanek.cz/o-souboru.html)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále.

Např. Například.

Tzv. Tak zvané.

SEZNAM PŘÍLOH

P I. Otázky z rozhovoru

P II. Přepis rozhovoru s Karlem

P III. Přepis rozhovoru s Ivou

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY Z ROZHOVORU

1. Co si představuješ pod pojmem folklór a co pro Tebe znamená?
2. Kdy ses poprvé setkal s folklórem a kdo Tě k němu přivedl?
3. Máte doma ve svém vlastnictví kroj?
4. Chodíš na folklorní akce?
5. S kým se tam obyčejně setkáváš?
6. Vybaví se Ti nějaký nepříjemný ohlas/zážitek v souvislosti s folklorem?
7. Jak dlouho navštěvuješ soubor?
8. Co Tě k tomu motivuje?
9. Čeho si na folkloru nejvíc ceníš?
10. Co Ti dává a co Ti bere členství ve folklorním souboru?

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S KARLEM

KAREL, 25 let, člen FS Světlovánek, vedoucí mladší složky souboru

1. Co si představuješ pod pojmem folklór a co pro Tebe znamená?

"Folklor je taková moje už životní záležitost, věnuji se tomu od malička a je to něco, na co se těším, když třeba máme zkoušku nebo jedeme někam na festival nebo i tady doma když vystupujeme. Něco do čeho dávám všechno ve volném čase, když můžu a strašně to mám rád."

2. Kdy ses poprvé setkal s folklórem a kdo Tě k němu přivedl?

"To už si přesně nepamatuju, ale vím že to bylo nějak kolem první třídy a přivedla mě k tomu rodina."

3. Máte doma ve svém vlastnictví kroj?

"To asi ne, spíše jen nějaké části kroje - košile, čizmy."

4. Chodíš na folklorní akce?

Určitě.

5. S kým se tam obyčejně setkáváš?

"Teď poslední roky, jak bydlím v Brně, tak na ty folklorní akce chodí stále stejní lidé, ale to mi až tak nevadí, protože se s nimi často nevidám. Jsou to třeba lidé, co tam studují, někteří už i pracují, takže s těmi se tam potkám rád a znám je třeba jen z těch folklorních akcí." kamarádi

6. Vybaví se Ti nějaký nepříjemný ohlas/zážitek v souvislosti s folklorem?

"Tak nepříjemný ani ne, ale spíš si z toho někteří dělají srandu. Myslím ale, že se tomu nechtějí vysmívat, jen to neznají tak, jako já a nemají k tomu nějaký vztah. Třeba co znám kamarády v Brně, tak těm se to jakože líbí, ale netančili by."

7. Jak dlouho navštěvuješ soubor?

Cca 17 let.

8. Co Tě k tomu motivuje?

"Hlavně lidi, co sem chodí a ta zábava, co tam je - kamarádi, všechno."

9. Čeho si na folkloru nejvíc ceníš?

"Cením si party. Jsme skvělá parta, která když se sejde, tak na akci uděláme srandu a zabavíme lidi. Neumím to asi popsat, cením si všeho."

10. Co Ti dává a co Ti bere členství ve folklorním souboru?

"Začnu tím, co mi bere. No tak bere mi spoustu volného času, někdy je tomu potřeba věnovat hodně volného času. Dřív jsem se kolikrát uvolňoval ze školy, ale teď je to horší, když jsem v práci. Není to tak jednoduché, ale zas já to dělám rád, vždy se těším a dává mi to hodně radosti z toho."

PŘÍLOHA P III: PŘEPIS ROZHOVORU S IVOU

IVA, 24 let, členka FS Světlovánek, vedoucí mladší složky souboru

1. Co si představuješ pod pojmem folklór a co pro Tebe znamená?

"Představuji si především dodržování nějakých tradic, a to jak už stylem třeba tanečním ve folklorním souboru anebo už jen tím, že se jde třeba na fašankovou obchůzku nebo Velikonoce, Vánoce v tradičním pojetí. A znamená pro mě asi to, že můžu k tradicím přispět já sama, už jen tím, že vedu ty děti a můžu to ovlivnit, naučit je to a kontrolovat, jestli je to správně a taky poznávat nové lidi a vytvořit si partu kamarádů."

2. Kdy ses poprvé setkala s folklórem a kdo Tě k němu přivedl?

"V pěti letech, když jsem chtěla já sama, nikdo mě nepřivedl. Chodila kamarádka, tak jsem začala taky."

3. Máte doma ve svém vlastnictví kroj?

"My doma přímo nemáme, ale je možné, že v rodině někde bude."

4. Chodíš na folklorní akce?

Ano, často.

5. S kým se tam obvykle setkáváš?

"Většinou právě s lidmi ze souboru, většinou jsou tam folkloristi, ale když chodíme v Brně na akce, tak se jdou kolikrát podívat i nefolkloristi a většinou si to chválí."

6. Vybaví se Ti nějaký nepříjemný ohlas/zážitek v souvislosti s folklorem?

"Možná když jsme byli menší, tak se nám posmívali, hlavně klukům, že musí tančit s holkama a tak, ale v dnešní době mi to spíš přijde, že ti lidi mají obdiv k tomu, že někdo dělá folklor, takže teď se už spíše setkávám s opačným názorem."

7. Jak dlouho navštěvuješ soubor?

"19 let, v září to bude 20."

8. Co Tě k tomu motivuje?

"Asi mě motivuje to, že tady máme partu lidí, že jsme tady všichni dobří kamarádi a že se umíme zabavit i mimo folklorní aktivity. Taky mě motivuje to, že jsem vedoucí mladší složky a můžu přispět k tomu, aby to tady nevymřelo a můžu ty děti motivovat."

9. Čeho si na folkloru nejvíc ceníš?

"Hodnot. Že se drží to, že se to nesnaží předělávat do dnešní moderní doby, ale drží se těch starých zápisů, atd. Líbí se mi, že si to drží svoje koleje."

10. Co Ti dává a co Ti bere členství ve folklorním souboru?

"Dává mi energii do života. Těším se na to, až s dětmi někam pojedeme, těší mě, že vidím ty úsměvy na tvářích a dalo mi to hodně nových zážitků a poznala jsem nová místa atd. Bere mi to čas, ale nemyslím si, že je to špatně. Ráda tomu věnuji energii, protože mě to baví."